

Risk- och sårbarhetsanalyser

VÄGLEDNING FÖR STATLIGA MYNDIGHETER

KBM REKOMMENDERAR ■ 2003:1

KRISBEREDSKAPS
MYNDIGHETEN

KBM REKOMMENDERAR ■ 2003:1

Risk- och sårbarhetsanalyser

VÄGLEDNING FÖR STATLIGA MYNDIGHETER

Titel: Risk- och sårbarhetsanalyser – Vägledning för statliga myndigheter
Utgiven av Krisberedskapsmyndigheten (KBM)
Omslagsfoto: Olle Lindstedt/Mira
Övriga bilder: sid 9 PhotoDisc, s 13 Jörgen Hildebrandt/Pressens Bild, s 14 PhotoDisc,
s 17 Jerry Lu/Pressens Bild, s 19 Yvonn Åsell /SvD/ Scanpix
Upplaga: 2 500 exemplar

ISBN: 91-85053-36-8
KBM:s dnr 0839/2003
Grafisk form: AB Typoform
Tryck: Edita Ljunglöfs, Stockholm, december, 2003

Skriften kan erhållas kostnadsfritt från
Krisberedskapsmyndigheten, materieförvaltning
E-post: bestallning@krisberedskapsmyndigheten.se

Skriften kan laddas ned från Krisberedskapsmyndighetens webbplats
www.krisberedskapsmyndigheten.se

KBM REKOMMENDERAR 2003:1

INNEHÅLL

Förord	4
1. Syftet med dokumentet	5
2. Varför ska myndigheterna genomföra risk- och sårbarhetsanalyser?	6
3. Vem ska göra analyserna	7
3.1 Alla statliga myndigheter	7
3.2 Myndigheter med särskilt ansvar för framtida krishantering	8
4. Krisberedskapsmyndighetens roll	11
5. Metodik	12
5.1 Vad kan hända?	15
5.2 Varför kan det inträffa och hur ofta?	16
5.3 Vilka blir konsekvenserna för samhället?	18
5.4 Vad kan förebyggas?	18
5.5 Hur kan sårbarheten minskas?	18
5.6 Sammanställning av resultaten	20
6. Rapportering	21
7. Hur ser den fortsatta processen ut?	22
Bilaga 1: Disposition för rapportering	23
Bilaga 2: Förordning (2002:472) om åtgärder för framtida krishantering och höjd beredskap	24

FÖRORD

På senare år har förändringar i Sverige och omvärlden skapat nya beroenden och risker som vi vet alltför lite om. För att förbättra samhällets samlade förmåga att förebygga eller minska effekterna av en kris är det viktigt att vi har kunskap om vilka riskerna är och var i samhället sårbarheterna finns.

Att göra risk- och sårbarhetsanalyser är ett sätt att öka denna kunskap. Det är viktigt att analyserna omfattar områden som tidigare varit dåligt belysta så att beslutsfattarna får ett tydligare beslutsunderlag för att bättre använda samhällets resurser och därmed skapa ett säkrare samhälle.

Risk- och sårbarhetsanalyser kräver samarbete mellan offentliga aktörer på nationell, regional och lokal nivå och mellan den offentliga sektorn och näringslivet. Det krävs även internationellt samarbete inom området. Eftersom det inte finns några färdiga lösningar på hur den delen av arbetet ska bedrivas gäller det att söka lösningar tillsammans.

Krisberedskapsmyndigheten hoppas att denna vägledning ska vara till hjälp i de statliga myndigheternas arbete.

Ann-Louise Eksborg

Generaldirektör för Krisberedskapsmyndigheten

1. SYFTET MED DOKUMENTET

Detta dokument är tänkt att vara en vägledning för de statliga myndigheter som varje år ska genomföra risk- och sårbarhetsanalyser enligt förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap. Förordningen benämns i fortsättningen krisberedskapsförordningen.

Det övergripande syftet med analyserna är att minska samhällets sårbarhet och stärka dess förmåga att hantera kriser. Därför ska analyserna nu inriktas på risker och sårbarhet i samhället, till skillnad från de traditionella sektorvisa tekniska risk- och sårbarhetsanalyserna där riskkällan står i fokus. Av detta följer att framförallt begreppet sårbarhet måste ses på ett helt nytt sätt.

Kunskapen om risk- och sårbarhetsanalyser är inte allmänt spridd bland myndighetsledningarna och beredskapshandläggarna. Därför finns det inte heller en gemensam föreställning om behovet av och nyttan med av sådana analyser, eller om hur de ska göras.

Den här vägledningen beskriver processen som ska leda fram till ett samlat underlag. Målet är att analyserna ska genomföras, dokumenteras och rapporteras i en likartad struktur. Dessutom måste resultatet redovisas på en jämförbar nivå och med en väl avvägd detaljeringsgrad. Tanken är också att de återkommande analyserna ska leda till en successivt ökad riskmedvetenhet och därmed bidra till att risker och sårbarhet i samhället minskar.

Denna vägledning är rådgivande till sin karaktär.

2. VARFÖR SKA MYNDIGHETERNA GENOMFÖRA RISK- OCH SÅRBARHETSANALYSER?

Risk- och sårbarhetsanalyser är ett sätt för krishanteringssystemets aktörer att få en bättre uppfattning om vilka riskerna är och var i systemet sårbarheterna finns. Att arbeta med risk- och sårbarhetsanalyser är också ett sätt att förbättra förmågan att hantera kriser både för den enskilde aktören och för samhället som helhet. Det är i den mening en lärande process.

Syftet med analyserna är att skapa en systematisk och nationellt sammanhängande process för att identifiera risker och sårbarheter. Sedan kan vi rangordna dessa och väga kostnaden och effekten av eventuella förbättringsåtgärder mot värdet av det vi vill skydda.

3. VEM SKA GÖRA ANALYSERNA?

3.1 Alla statliga myndigheter

Myndigheternas ansvar för att genomföra risk- och sårbarhetsanalyser anges i 3 § krisberedskapsförordningen. Enligt denna ska varje myndighet i syfte att stärka sin krishanteringsförmåga årligen analysera om det finns sådan sårbarhet och sådana risker inom myndighetens ansvarsområde som synnerligen allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet inom området. Vid analysen ska myndigheten särskilt beakta:

- situationer som uppstår hastigt, oväntat och utan förvarning
- situationer som kräver brådskande beslut och samverkan med andra samhällsorgan
- situationer som allvarligt påverkar samhällets funktionsförmåga eller tillgång på nödvändiga resurser, och
- förmågan att hantera mycket allvarliga situationer inom myndighetens ansvarsområde.

Myndigheten ska värdera och sammanställa resultatet av arbetet i en risk- och sårbarhetsanalys. Analysen ska lämnas till Regeringskansliet samtidigt med årsredovisningen. Förordningen gäller samtliga statliga myndigheter under regeringen samt de allmänna försäkringskassorna. Undantagna är Regeringskansliet och Försvarmakten.

Krisberedskapsmyndigheten anser att det som avgör vilken omfattning myndigheternas risk- och sårbarhetsanalyser kommer att ha är hur de tolkar begreppet ansvarsområde. Det är viktigt att den tolkningen är klar innan myndigheterna påbörjar arbetet med analysen. För myndigheter med ett särskilt ansvar för fredstida krishantering bör ansvarsområdet ofta sammanfalla med sektorsansvaret. Svårigheten med avgränsningar är påtaglig för länsstyrelserna. Dessa har verksamhetsansvar kopplat till krishantering med utgångspunkt från räddningstjänst- respektive epizootilagstiftningen, men de har också ett

geografiskt områdesansvar på regional nivå enligt länsstyrelseinstruktionen. I länsstyrelsens fall bör begreppet ansvarsområde tolkas som att man ska ha en grundläggande förmåga att motsvara de krav som ställs på ledning och samordning utifrån nämnda författningar.

3.2 Myndigheter med särskilt ansvar för fredstida krishantering

I 4 § krisberedskapsförordningen står det vilka myndigheter som har ett särskilt ansvar för krishantering i fredstid. Dessa samverkansansvariga myndigheter finns förtecknade i en bilaga till förordningen. I samverkansansvaret ingår att planera och vidta förberedelser för att förebygga, motverka och begränsa identifierad sårbarhet och risker inom de samverkansområden som anges i bilagan. Myndigheterna ska därvid särskilt

1. samverka med länsstyrelserna i deras roll som områdesansvarig myndighet,
2. samverka med övriga statliga myndigheter, kommuner, landsting, sammanslutningar och näringsidkare som är berörda,
3. beakta behovet av forsknings- och utvecklingsinsatser och annan kunskapsinhämtning och
4. beakta säkerhetskraven för de tekniska system som är nödvändiga för att de ska kunna utföra sitt arbete.

De flesta av de samverkansansvariga myndigheterna har även ett så kallat bevakningsansvar enligt 8 §. Detta innebär ett särskilt ansvar för att förbereda inför höjd beredskap. Dessa myndigheter ska särskilt genomföra risk- och sårbarhetsanalyser samt omvärldsanalys inom ramen för denna uppgift.

För de samverks- och bevakningsansvariga myndigheterna (i fortsättningen används endast begreppet samverkansansvarig) ställs därmed högre krav på risk- och sårbarhetsanalyserna än vad som gäller för andra myndigheter. Förutom att de ska vara djupare och mer omfattande ska också analyserna och redovisningen läggas upp på så sätt att åtgärderna enligt 4 § kan genomföras på ett ändamålsenligt sätt. En första förutsättning för detta är att man identifierar riskerna och sårbarheterna och medvetet väljer vad man ska göra för att minska dem.

Samhällsviktiga funktioners beroende av elförsörjning ökar allt mer i samhället.

När de samverkansansvariga myndigheterna genomför analyserna ska dessa bygga vidare på de analyser som myndigheterna har genomfört enligt 3 §. Vid dessa utvecklade analyser bör sårbarheter framkomma som gäller det egna ansvarsområdet (enligt vad som diskuterats i slutet av avsnittet 3.1), men även sårbarheter som gäller samhället i stort samt beroenden mellan olika sektorer. Att minska samhällets sårbarhet är således i högsta grad ett samverkansprojekt. Utbyte av kunskaper och erfarenheter samt samarbete behöver därför

ske mellan myndigheter, mellan nationell, regional och lokal nivå samt mellan den offentliga sektorn och näringslivet.

Det är viktigt att utveckla processer för att utbyta information så att de problem som identifieras blir hanterade av rätt problemägare, men det finns ett antal faktorer att tänka på när vi utvecklar sådana processer. En sak är att uppgifterna i en risk- och sårbarhetsanalys kan innehålla information av hemlig natur. Mycket av den information som kräver dialog är därför sekretessbelagd och i första hand bör de aktörer som är direkt berörda av problemet samverka.

En annan faktor är att myndigheterna ska samverka med länsstyrelserna i deras roll som geografiskt områdesansvariga myndigheter. Denna typ av samverkan kan lämpligen genomföras som regionala risk- och sårbarhetsberedningar eller i andra lämpliga mötesformer för att öka samarbetet mellan sektorerna på regional nivå. Det är dock viktigt att länsstyrelserna använder sig av ett regionalt nätverk med regionala verksamhetsföreträdare från exempelvis stat, landsting och näringsliv. På detta sätt används i möjligaste mån samma kunskaper inom sektorn. Länsstyrelserna kan på detta sätt skaffa sig en uppfattning om risker och sårbarheter inom länet samt påverka de regionala sektorsföreträdarna att behandla dessa inom sina respektive sektorer.

Som nämnts är det av central betydelse att arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser i hela landet hänger ihop. Det ska gå att dra nytta av och foga samman resultaten av de risk- och sårbarhetsanalyser som görs inom näringslivet, kommunerna, landstingen, länsstyrelserna och sektorsmyndigheterna. Den stora utmaningen ligger i att knyta samman dessa analyser till övergripande analyser som beaktar risker och sårbarheter ur ett samhällsperspektiv.

4. KRISBEREDSKAPS- MYNDIGHETENS ROLL

Av förordningen (2002:518) med instruktion för Krisberedskapsmyndigheten framgår att vi ska sammanställa risk- och sårbarhetsanalyser samt genomföra övergripande analyser av dessa. Vi ska stödja arbetet med risk- och sårbarhetsanalyser med särskild inriktning på alla de företeelser som kan ge upphov till allvarliga kriser i samhället. Det bör röra sig om problem och företeelser som berör många sektorer och som inte analyserats med tillräcklig bredd eller med tillräckligt djup i de studier som bedrivits på annat håll i samhället. Krisberedskapsmyndigheten ska också samordna planeringen av åtgärder som stärker beredskapen när det gäller krishantering och civilt försvar, bland annat genom att utarbeta en planeringsinriktning, lämna planeringsunderlag till regeringen med förslag på hur de medel regeringen anvisat ska fördelas, utveckla metoder för risk- och sårbarhetsanalyser samt kontinuerligt följa upp och utvärdera det som görs för att stärka beredskapen. För att vi ska kunna fullfölja detta uppdrag måste vi ha en god bild av hela risk- och sårbarhetsanalysprocessen. Krisberedskapsmyndigheten måste också arbeta för att analyserna ska utvecklas och bli effektivare.

5. METODIK

INLEDNING

I det här avsnittet redovisar vi förslag till definitioner på risk och sårbarhet samt vilka steg en risk- och sårbarhetsanalys kan innehålla. Definitionerna och de olika stegen har sitt ursprung i analyser av tekniska system, men bör kunna användas för andra verksamheter inom krishanteringssystemet som syftar till att minska samhällets sårbarhet och öka robustheten i viktiga samhällsfunktioner.

RISK OCH RISKANALYS

Risk kan beskrivas som en sammanvägning av sannolikheten för att en händelse ska inträffa samt de negativa konsekvenser händelsen kan leda till. Risk kan definieras som svaret på tre frågor:

- Vad kan hända?
- Hur troligt är det att det händer?
- Vilka är konsekvenserna av händelsen?

Riskanalys definieras som ett systematiskt sätt att organisera och analysera kunskap samt information om händelser och omständigheter som kan innebära risker.

I en traditionell riskanalys identifieras riskkällor och oönskade händelser. Därefter följer en analysfas, där man bedömer sannolikheter och konsekvenser för de oönskade händelserna. Inom många områden har olika metoder och hjälpmedel utvecklats. I detta dokument hänvisas till Statens räddningsverks "Handbok för Riskanalys" (Räddningsverket 2003). Krisberedskapsmyndigheten har uppdragit åt Lunds universitets centrum för riskanalys och riskhantering att göra en bakgrundsstudie som stöd till föreliggande vägledning. Denna studie kommer att publiceras tidigt 2004 och ger en bild av kunskapsläget på området risk- och sårbarhetsanalyser i ett samhällsligt perspektiv.

Både människor, system och samhället är sårbara.

SÅRBARHET OCH SÅRBARHETSANALYS

Det finns flera definitioner av sårbarhet. Vi definierar begreppet sårbarhet i samhället så här:

Sårbarhet betecknar hur mycket och hur allvarligt ett system påverkas av en händelse. Graden av sårbarhet bestäms av förmågan att förutse, hantera, motstå och återhämta sig från händelsen.

Avsikten med en sårbarhetsanalys är att systematiskt ta reda på hur man kan minska den totala konsekvensen av en kris eller en olyckshändelse.

De samhällsviktiga systemen blir alltmer ömsesidigt beroende av varandra.

RISKANALYSER OCH SÅRBARHETSANALYSER

Sårbarhetsanalysen skiljer sig från riskanalysen på flera punkter. Riskanalysen undersöker huvudsakligen riskerna i en anläggning eller verksamhet. Den fokuserar på felorsakerna och de konsekvenser som kan bli en direkt följd av en händelse. Sårbarhetsanalysen däremot ser till konsekvenser såväl inom som utanför denna anläggning/verksamhet och tar i högre grad hänsyn till det som kan minska konsekvenserna och stärka förmågan vid en olyckshändelse eller kris. Sårbarhetsanalysen anlägger även ett annat tidsperspektiv och behandlar ett förlopp från det att en störning inträffar till dess att ett nytt stabilt tillstånd uppnåtts.

När analyser görs för att minska samhällets sårbarhet och stärka dess krishanteringsförmåga, bör riskanalysen fokusera på orsaken till att situationen uppstår. Sårbarhetsanalysen bör inriktas mot de samhälleliga konsekvenserna. Båda analyserna ger tillsammans ett bra underlag för att bedöma vad som behöver förbättras. Analyserna bör beakta de potentiella händelserna ur ett samhälleligt perspektiv och bedöma samhällets förmåga att förutse, hantera och motstå allvarliga händelser, samt att återgå till normal funktion.

OM ATT GENOMFÖRA ANALYSERNA

Bland de samverkansansvariga myndigheterna finns ofta traditioner att göra riskanalyser enligt vissa metoder. Dessa kan användas som huvudsakliga verktyg även i framtiden. I en del fall kan metoderna behöva utvecklas för att man ska komma fram till den information som efterfrågas nedan.

Analyserna bör omfatta följande steg:

- Vad kan hända?
- Varför kan det inträffa och hur ofta?
- Vilka blir konsekvenserna för samhället?
- Vad kan förebyggas?
- Hur kan sårbarheten minskas?
- Sammanställning av resultaten

Varje steg bör dokumenteras.

5.1 Vad kan hända?

Till att börja med bör ni tolka och avgränsa uppgiften samt bedöma vad som ingår i myndighetens ansvarsområde. Ni bör ange de urvalskriterier ni har arbetat efter.

Analyserna bör ta sin utgångspunkt i att en situation, som beskrivs i 3 § krisberedskapsförordningen, uppstår och leder till konsekvenser som synnerligen allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet inom området. Det som avses är särskilt situationer som uppstår hastigt och utan förvarning och som kräver brådskande beslut och samverkan med andra samhällsorgan, oberoende av om det är myndigheten själv eller annan aktör som ska hantera konsekvenserna av händelsen.

Målet i detta steg är att:

- identifiera ovan nämnda situationer och vad som kan leda till att de uppstår.
- finna de orsakssamband som leder till att situationen utvecklas till att synnerligen allvarligt kunna försämra förmågan till verksamhet inom området.

Några statliga myndigheter kan efter detta första steg finna att de inte kan identifiera några sådana situationer. För dessa myndigheter kan risk- och sårbarhetsanalysen avslutas här och rapporteras till Regeringskansliet. Det bör dock framgå hur ni tolkat myndighetens ansvarsområde och de avgränsningar ni gjort i övrigt.

De myndigheter som identifierar situationer bör dela upp dem enligt följande:

Typ 1. Sådana händelser där grundhändelsen i sig leder till allvarliga konsekvenser. Det kan vara en händelse som utvecklas till en katastrof på grund av brister i skyddssystem och beredskapsåtgärder.

Typ 2. Sådana händelser där situationen utlöser flera följdhändelser som får allvarliga konsekvenser. I detta fall kan det vara så att den ursprungliga händelsen inte faller inom ramen för vad som ska beaktas enligt 3 § krisberedskapsförordningen, men att följdhändelserna gör det.

5.2 Varför kan det inträffa och hur ofta?

I det andra steget är målet att ni bedömer sannolikheten för att de ovan identifierade situationerna ska uppstå samt närmare kartlägger de orsakssamband som leder till att förmågan till verksamhet inom området synnerligen allvarligt försämras. Ni bör beakta orsaker med avseende på människa, teknik, organisation, sabotage, yttre faktorer med mera.

För händelser av typ 1 bör ni identifiera de faktorer och omständigheter som leder till att den allvarliga situationen uppstår, speciellt brister eller svagheter i krishanteringssystemet, inklusive samverkan med andra myndigheter.

Händelser av typ 2 bör ni analysera i två steg. Först bör ni identifiera de faktorer och omständigheter som bidrar till att grundhändelsen inträffar. Därefter definierar ni de händelsekedjor eller scenarier som leder till att den allvarliga situationen uppstår.

I arbetet med att minska samhällets sårbarhet krävs samarbete såväl nationellt som internationellt.

Ni bör dokumentera hur ni har gått tillväga för att kartlägga orsakssambanden för var och en av situationerna och hur ni har uppskattat sannolikheten för att de ska inträffa. Om ni har använt särskilda metoder bör ni ange dessa. Det bör också framgå vilka grunder ni har för era antaganden och begränsningar.

5.3 Vilka blir konsekvenserna för samhället?

I det tredje steget utgår man från att de situationer som behandlats i avsnitten 5.1 och 5.2 verkligen uppstår, för att sedan identifiera och värdera både vilka direkta och indirekta konsekvenser de får. Det kan gälla konsekvenser för andra verksamheter och funktioner än den egna myndigheten. Det bör dock vara konsekvenser som leder till att samhällets funktionsförmåga eller tillgång på nödvändiga resurser allvarligt påverkas. Här bör ni också identifiera den samverkan som kommer att behövas i arbetet enligt 4 §. Ni bör också beskriva vilka metoder ni har använt och deras begränsningar och vilka datakällor ni har utnyttjat.

I ett utvidgat perspektiv bör ni som ett mått på konsekvensen försöka bedöma vilken samlad effekt en analyserad händelse får på samhället. Konsekvenserna uttrycks då oftast i påverkan på liv, hälsa, ekonomi, miljö och förtroendeförluster. Även avbrott i samhällsfunktioner och dylikt kan beskrivas i dessa termer.

5.4 Vad kan förebyggas?

Målet med detta fjärde steg är att identifiera åtgärder som leder till att händelsen inte inträffar. I detta ingår att använda traditionella riskanalyser och andra tekniska utredningar för att bedöma vilken effekt de förebyggande åtgärderna skulle kunna få.

5.5 Hur kan sårbarheten minskas?

I det femte steget utgår ni från de beskrivna situationerna för att värdera den egna förmågan att:

- *förutse* vad som kan inträffa och baserat på detta vidta lämpliga åtgärder
- *tidigt upptäcka* att något allvarligt håller på att hända eller har hänt
- *hantera* mycket allvarliga situationer inom myndighetens ansvarsområde. Detta innefattar även att kunna fatta brådskande beslut och att samverka i nödvändig utsträckning.
- *motså*: att kunna fortsätta verksamheten på en acceptabel miniminivå
- *återställning*: att kunna återgå till normal funktion.

Att kunna förutse och tidigt upptäcka är viktiga inslag i samhällets krishanteringsförmåga.

Därutöver bör ni göra en bedömning av de berörda aktörernas och samhällets samlade förmåga att samverka vid sådana situationer. Detta kan även gälla samverkan lokalt, regionalt, nationellt och internationellt.

Vidare analyserar ni möjligheten att förbättra förmågan i ovanstående avseenden och bedömer var det behövs förbättringar. Inriktningen är då att förebygga och förhindra att situationen utvecklas till att allvarligt påverka samhällets funktionsförmåga. Myndigheterna ska identifiera möjligheterna till förbättringar både för den egna myndigheten och för krishanteringssystemet i stort.

5.6 Sammanställning av resultaten

Avslutningsvis bör ni sammanställa ett dokument där den genomförda analysen dokumenteras.

Ni bör sammanställa sådant som den egna myndigheten ska hantera på ett sådant sätt att det kan knytas till myndighetens eget system för verksamhetsplanering. Hur ni hanterar dessa frågor bör vara spårbart och tillgängligt vid kommande analyser. Dokumentera tydligt frågor som fordrar samverkan med andra aktörer, eller där andra har huvudansvaret, och vilka de aktörerna är! Dessa överväganden bör även innefatta näringslivet.

På motsvarande sätt bör ni dokumentera åtgärder som kan förbättra förmågan att förutse, tidigt upptäcka, hantera respektive motstå kriser och att återgå till normal funktion.

En förteckning bör finnas över referensdokument och var de använts.

6. RAPPORTERING

När ni arbetar med risk- och sårbarhetsanalyser är det troligt att det kommer fram uppgifter om säkerheten och sårbarheten i system samt processer hos myndigheterna eller verksamheter inom myndighetens ansvarsområde. De uppgifterna måste hanteras på ett sådant sätt att inte säkerheten motverkas om uppgiften röjs. I samband med rapporteringen till Regeringskansliet bör ni därför uppmärksamma bestämmelserna i sekretesslagen (1980:100).

Nedan beskrivs den externa rapportering som bör ske. Det som avses är den rapport som ska lämnas till Regeringskansliet. Dokumentationen i sin helhet är alldeles för detaljerad för att användas som rapport till Regeringskansliet.

Rapporten till Regeringskansliet bör ställas upp enligt den disposition som framgår av bilaga 1.

Krisberedskapsmyndigheten önskar en kopia på de rapporter som de samverkansansvariga myndigheterna lämnar till Regeringskansliet.

7. HUR SER DEN FORTSATTA PROCESSEN UT?

Risk- och sårbarhetsanalyserna samt processen för hur de genomförs kommer att utvecklas successivt. Utifrån analysernas rekommendationer ska ni göra en bedömning av vilka åtgärder som behövs. Rekommendationerna kan också leda till en komplettering av Krisberedskapsmyndighetens planeringsinriktning för samhällets krisberedskap. Detta leder i sin tur till nya åtgärder enligt 4 § krisberedskapsförordningen. Det görs även en bedömning av nya och kvarvarande risker och sårbarheter, som i sin tur blir grunden för nästa planeringsvarv. Bristerna kan även leda till direkta åtgärder och förbättringar utan att det sker inom ramen för den planeringsprocess som Krisberedskapsmyndigheten håller samman.

Under kommande år måste vi gemensamt utveckla ett sammanhållet system för att utvärdera vårt arbete med att minska risker och sårbarheter. I ett sådant utvecklingsarbete måste vi även ta hänsyn till andra aspekter, som tvärspektoriella beroenden, dominoeffekter med mera. Detta utvecklingsarbete kommer sannolikt att ta flera år.

Krisberedskapsmyndigheten kommer att verka för att engagera myndigheterna i detta forsknings- och utvecklingsarbete. Vidare kommer Krisberedskapsmyndigheten att eftersträva en förstärkt näringslivssamverkan. På vår webbplats kommer det löpande publiceras information om detta utvecklingsarbete och annan relevant information.

Bilaga 1

DISPOSITION FÖR RAPPORTERING

1 INLEDNING

Översikt av myndighetens ansvarsområden samt tolkning av uppdraget med mera enligt 5.1.

2 ÖVERSIKT AV ANALYSERADE HÄNDELSE OCH SITUATIONER

Resultatet av avsnitten 5.1–5.3.

3 SAMLAD VÄRDERING AV AKTUELL FÖRMÅGA OCH EVENTUELLA FÖRBÄTTRINGSMÖJLIGHETER

Resultatet av avsnitten 5.4 och 5.5.

4 ÅTGÄRDER OCH SAMVERKANSBEHOV

Resultatet av avsnittet 5.6 samt en värdering av behovet att höja förmågan utifrån identifierade förbättringsmöjligheter och utifrån kraven basförmåga, grundförmåga och anpassning såsom de uttrycks i Krisberedskapsmyndighetens planeringsinriktning.

5 PÅGÅENDE OCH PLANERAT ARBETE

De myndigheter som ingår i samverkansområdena bör översiktligt redovisa status och planer för arbetet knutet till 4 § krisberedskapsförordningen.

6 FÖRSLAG TILL YTTERLIGARE INSATSER

Behov av forsknings- och utvecklingsinsatser och annan kunskapsinhämtning med mera. Detta kan även innefatta tvärsektorriella aspekter, förslag till förbättringar avseende processen för risk- och sårbarhetsanalyser i stort och skapandet av ett nationellt sammanhängande system för detta.

7 ÖVERGRIPANDE BEDÖMNING

Myndighetens sammanfattande bedömning.

Bilaga 2

Svensk författningssamling

SFS 2002:472

Utkom från trycket
den 11 juni 2002

Förordning om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap;

utfärdad den 23 maj 2002.

Regeringen föreskriver följande.

Inledande bestämmelser

1 § Denna förordning innehåller föreskrifter som dels reglerar fredstida krishantering, dels ansluter till vad som föreskrivs i lagen (1992:1403) om totalförsvaret och höjd beredskap.

Bestämmelserna i denna förordning skall tillämpas bara om något annat inte följer av lag eller annan förordning.

2 § Bestämmelserna i 3–12 och 22 §§ gäller för statliga myndigheter under regeringen, med undantag av Regeringskansliet och Försvarsmakten, samt för de allmänna försäkringskassorna.

Fredstida krishantering

Risk- och sårbarhetsanalys

3 § Varje myndighet skall i syfte att stärka sin krishanteringsförmåga årligen analysera om det finns sådan sårbarhet och sådana risker inom myndighetens ansvarsområde som synnerligen allvarligt kan försämra förmågan till verksamhet inom området.

Vid denna analys skall myndigheten särskilt beakta

1. situationer som uppstår hastigt, oväntat och utan förvarning,
2. situationer som kräver brådskande beslut och samverkan med andra samhällsorgan,
3. situationer som allvarligt påverkar samhällets funktionsförmåga eller tillgång på nödvändiga resurser, och
4. förmågan att hantera mycket allvarliga situationer inom myndighetens ansvarsområde.

Myndigheten skall värdera och sammanställa resultatet av arbetet i en risk- och sårbarhetsanalys. Analysen skall lämnas till Regeringskansliet vid samma tidpunkt som gäller för inlämnande av årsredovisningen.

Särskilt ansvar för fredstida krishantering

4 § Myndigheterna som anges i bilagan till denna förordning skall planera och vidta förberedelser för att förebygga, motverka och begränsa identifierad sårbarhet och risker inom de samverkansområden som anges i bilagan.

Myndigheterna skall därvid särskilt

1. samverka med länsstyrelserna i deras roll som områdesansvarig myndighet,
2. samverka med övriga statliga myndigheter, kommuner, landsting, sammanslutningar och näringsidkare som är berörda,
3. beakta behovet av forsknings- och utvecklingsinsatser och annan kunskapsinhämtning, och
4. beakta säkerhetskraven för de tekniska system som är nödvändiga för att de skall kunna utföra sitt arbete.

5 § Myndigheter med ansvar enligt 4 § skall, när en situation av den omfattning som avses i 3 § uppstår, hålla regeringen informerad om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen inom respektive ansvarsområde samt om vidtagna och planerade åtgärder.

Beredskapsplanering och åtgärder vid höjd beredskap

Myndigheternas beredskapsplanering

6 § Varje myndighet skall i sin verksamhet beakta totalförsvarets krav. I myndigheternas planering för totalförsvaret skall ingå att myndigheten under höjd beredskap skall fortsätta sin verksamhet så långt det är möjligt med hänsyn till tillgången på personal och förhållandena i övrigt.

Myndigheternas planering för totalförsvaret skall ske i samverkan med de statliga myndigheter, kommuner, landsting, sammanslutningar och näringsidkare som är berörda.

7 § Personal som är anställd hos en myndighet och som inte tas i anspråk i totalförsvaret i övrigt får, med stöd av anställningsavtalet, krigsplaceras vid myndigheten.

Personal som är krigsplacerad vid myndigheten med stöd av anställningsavtalet och personal som kan komma att beordras att tjänstgöra hos någon annan myndighet än den där den är anställd, skall genom myndighetens försorg ges skriftligt besked om sin krigsplacering eller avsedda tjänstgöring. Beskedet skall innehålla uppgift om inställelseplats.

Särskilt ansvar inför och vid höjd beredskap

8 § Av bilagan till denna förordning framgår vilka myndigheter som har ett ansvar att vidta de förberedelser som krävs inom respektive ansvarsområde vid höjd beredskap (bevakningsansvariga myndigheter). Dessa myndigheter skall särskilt

1. planera för att kunna anpassa verksamheten inför en förändrad säkerhetspolitisk situation,

2. genomföra den omvärldsbevakning och de risk- och sårbarhetsanalyser samt de utvecklingsinsatser som krävs för att myndigheten skall klara sina uppgifter vid höjd beredskap.

3. ta ut, utbilda och öva berörd personal för myndighetens verksamhet vid höjd beredskap om dessa aktiviteter inte kan anstå till en skärpt säkerhetspolitisk situation,

4. av medel anvisade för höjd beredskap anskaffa de förnödenheter och den utrustning som myndigheten behöver för att klara sina uppgifter vid höjd beredskap om denna anskaffning inte kan anstå till en skärpt säkerhetspolitisk situation.

9 § De bevakningsansvariga myndigheterna skall vid höjd beredskap i första hand inrikta sin verksamhet på uppgifter som har betydelse för totalförsvaret. Den frestida verksamheten skall om möjligt upprätthållas i normal omfattning.

10 § Vid höjd beredskap skall de bevakningsansvariga myndigheterna hålla regeringen informerad om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen inom respektive ansvarsområde samt om vidtagna och planerade åtgärder.

11 § En bevakningsansvarig myndighet ansvarar för att dator- och kommunikationssystem uppfyller sådana säkerhetskrav att myndighetens uppgifter kan utföras på ett tillfredsställande sätt även under höjd beredskap.

12 § En bevakningsansvarig myndighet som tilldelats signalskyddssystem skall under kontorstid kunna ta emot och sända krypterade meddelanden. Vid höjd beredskap skall myndigheten kunna ta emot och sända krypterade meddelanden även under icke kontorstid.

13 § Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Förvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut, Totalförsvarets pliktverk och Fortifikationsverket skall lämna Försvarmakten det underlag som den behöver för att kunna fullgöra sin informationsskyldighet enligt 8 § förordningen (2000: 555) med instruktion för Försvarmakten.

Hur beslut om höjd beredskap tillkännages

14 § Att beredskapen i Sverige höjts till skärpt eller högsta beredskap tillkännages, förutom på det sätt som föreskrivs i 4 § lagen (1976:633) om kungörande av lagar och andra författningar, i ljudradion och televisionen. Om det råder högsta beredskap i hela landet, kan regeringen besluta att detta skall tillkännages även genom beredskapslarm.

15 § Beredskapslarm ges på anläggningar för utomhusalarmering genom trettio sekunder långa signaler med femton sekunders uppehåll mellan signalerna under sammanlagt fem minuter.

Åtgärder vid höjd beredskap

16 § När beredskapen höjts, skall Försvarsmakten krigsorganiseras i den omfattning som regeringen bestämmer. Vid beredskapslarm skall hela Försvarsmakten krigsorganiseras.

17 § När beredskapen höjts, skall de bevakningsansvariga myndigheterna vidta åtgärder enligt 9–13 §§.

I lagen (1994:1720) om civilt försvar och förordningen (1995:128) om civilt försvar finns bestämmelser om vilka åtgärder kommuner och landsting skall vidta vid höjd beredskap. Vid högsta beredskap skall kommuner och landsting övergå till krigsorganisation.

Vid beredskapslarm skall kommuner och landsting samt de trossamfund och andra enskilda organisationer och de näringsidkare som enligt överenskommelse eller på annan grund är skyldiga att fortsätta sin verksamhet i krig övergå till krigsorganisation.

18 § Vid beredskapslarm skall följande författningar omedelbart tillämpas i sin helhet:

- lagen (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m.,
- lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg,
- lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden,
- kungörelsen (1960:516) med tillämpningsföreskrifter till lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg,
- lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.,
- krigshandelslagen (1964:19),
- förfogandelagen (1978:262),
- ransoneringslagen (1978:268),
- lagen (1979:1088) om gränsövervakningen i krig m.m.,
- arbetsrättsliga beredskapslagen (1987:1262),
- lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,
- prisregleringslagen (1989:978),
- förordningen (1991:1195) om det offentliga skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.,
- förordningen (1991:1269) om verksamheten vid statliga skolor under krig och vid krigsfara,
- lagen (1992:1402) om undanförelse och förstöring,
- lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång,
- lagen (1995:439) om beskattning, förtullning och folkbokföring under krig eller krigsfara m.m. och
- lagen (1999:890) om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.

Beredskapslarm medför vidare att 56–63 §§ förordningen (1997:1258) med länsstyrelseinstruktion omedelbart skall tillämpas.

19 § Vid beredskapslarm skall

1. motorreparationstjänsten börja sin verksamhet enligt förordningen (2000:754) om motorreparationstjänsten och
2. byggnads- och reparationsberedskapen börja sin verksamhet enligt förordningen (1989:205) om byggnads- och reparationsberedskapen.

20 § Beredskapslarm innebär föreskrift om allmän tjänsteplikt enligt 6 kap. 1 § lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt.

Beredskapslarm innebär vidare föreskrift enligt 1 § förordningen (1982:314) om utnyttjande av Kustbevakningen inom Försvarmakten.

Beredskapslarm innebär även förordnande enligt 2 § lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg samt förordnande enligt 4 kap. 1 § sjötrafikförordningen (1986:300).

21 § Beredskapslarm innebär order till den som är krigsplacerad inom totalförsvaret enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt eller på annan grund att omedelbart inställa sig till tjänstgöring enligt krigsplaceringsorder eller motsvarande handling. Beredskapslarm innebär också att egendom som tagits ut i fredstid med stöd av förordningen (1992:391) om uttagning av egendom för totalförsvarets behov omedelbart skall tillhandahållas i enlighet med tidigare lämnade uttagningsbesked.

Verkställighetsföreskrifter

22 § Krisberedskapsmyndigheten får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för verkställigheten av 6–12 §§ utom i fråga om Försvarets materielverk, Försvarets radioanstalt, Kustbevakningen, Försvarshögskolan, Totalförsvarets forskningsinstitut och Fortifikationsverket.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2002, då beredskapsförordningen (1993:242) upphör att gälla.

På regeringens vägnar

BJÖRN VON SYDOW

Ingvar Åkesson
(Försvarsdepartementet)

Förteckning över samverkansområden och myndigheter som har särskilt ansvar inom områdena

Samverkansområden	Myndigheter med särskilda uppgifter inom samverkansområdena	Myndighet med ansvar enligt 4 §	Myndighet med ansvar enligt 8 §
Teknisk infrastruktur	Affärsverket svenska kraftnät	x	x
	Elsäkerhetsverket	x	x
	Krisberedskapsmyndigheten	x	x
	Livsmedelsverket	x	x
	Post- och telestyrelsen	x	x
	Statens energimyndighet	x	x
	Statens kärnkraftinspektion	x	x
Transporter	Banverket	x	x
	Luftfartsverket	x	x
	Sjöfartsverket	x	x
	Vägverket	x	x
Spridning av allvarliga smittämnen, giftiga kemikalier och radioaktiva ämnen	Kustbevakningen	x	x
	Livsmedelsverket	x	x
	Rikspolisstyrelsen	x	x
	Smittskyddsinstitutet	x	x
	Socialstyrelsen	x	x
	Statens jordbruksverk	x	x
	Statens kärnkraftinspektion	x	x
	Statens räddningsverk	x	x
	Statens strålskyddsinstitut	x	x
	Statens veterinärmedicinska anstalt	x	x
	Tullverket	x	x

Samverkans- områden	Myndigheter med sär- skilda uppgifter inom samverkansområdena	Myndighet med ansvar enligt 4 §	Myndighet med ansvar enligt 8 §
Ekonomisk säkerhet	Arbetsmarknadsstyrelsen		x
	Ekonomistyrningsverket	x	x
	Finansinspektionen	x	x
	Riksförsäkringsverket	x	x
	Riksgäldskontoret	x	x
	Riksskatteverket	x	x
	Statens energimyndighet	x	x
	Statens jordbruksverk	x	x
	Tullverket	x	x
Verket för näringslivs- utveckling	x	x	
Områdesvis sam- ordning, samver- kan och informa- tion	Ekonomistyrningsverket	x	x
	Krisberedskapsmyndig- heten	x	x
	Lantmäteriverket	x	x
	Länsstyrelserna	x	x
	Riksskatteverket	x	x
	Statistiska centralbyrån	x	x
	Styrelsen för psykologiskt försvar	x	x
Skydd, undsätt- ning och vård	Kustbevakningen	x	x
	Luffartsverket	x	x
	Migrationsverket	x	x
	Rikspolisstyrelsen	x	x
	Sjöfartsverket	x	x
	Socialstyrelsen	x	x
	Statens räddningsverk	x	x
	Statens strålskyddsinstitut	x	x
Tullverket	x	x	

SFS 2002:917

Utkom från trycket
den 9 december 2002

Förordning om ändring i förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap;

utfärdad den 28 november 2002.

Regeringen föreskriver att 18 § förordningen (2002:472) om åtgärder för fredstida krishantering och höjd beredskap skall ha följande lydelse.

18 § Vid beredskapslarm skall följande författningar omedelbart tillämpas i sin helhet:

- lagen (1939:299) om förbud i vissa fall mot överlåtelse eller upplåtelse av fartyg m.m.,
- lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg,
- lagen (1957:684) om betalningsväsendet under krigsförhållanden,
- kungörelsen (1960:516) med tillämpningsföreskrifter till lagen (1940:176) med vissa bestämmelser om fraktfart med svenska fartyg,
- lagen (1962:627) om vissa åtgärder för utnyttjande av vattenkraft vid krig m.m.,
- krigshandelslagen (1964:19),
- förfogandelagen (1978:262),
- ransoneringslagen (1978:268),
- lagen (1979:1088) om gränsövervakningen i krig m.m.,
- arbetsrättsliga beredskapslagen (1987:1262),
- lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m.,
- prisregleringslagen (1989:978),
- förordningen (1991:1195) om det offentliga skolväsendet under krig och vid krigsfara m.m.,
- förordningen (1991:1269) om verksamheten vid statliga skolor under krig och vid krigsfara,
- lagen (1992:1402) om undanförelse och förstöring,
- lagen (1994:2077) om arbetsförmedlingstvång,
- lagen (1995:439) om beskattning, förtullning och folkbokföring under krig eller krigsfara m.m. och
- lagen (1999:890) om försäkringsverksamhet under krig eller krigsfara m.m.

Beredskapslarm medför vidare att 54–59 §§ förordningen (2002:864) med länsstyrelseinstruktion omedelbart skall tillämpas.

SFS 2002:917

_____

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2003.

På regeringens vägnar

LENI BJÖRKLUND

Ingvar Åkesson
(Försvarsdepartementet)

ISBN: 91-85053-36-8

Krisberedskapsmyndigheten

Box 599
101 31 Stockholm

Tel 08-593 710 00
Fax 08-593 710 01

[kbm@krisberedskaps
myndigheten.se](mailto:kbm@krisberedskapsmyndigheten.se)

[www.krisberedskaps
myndigheten.se](http://www.krisberedskapsmyndigheten.se)